

הערות בעניני קריאת שמע - שיעור 960

I. מרב אלישיב שהובא בספר אשרי האיש

- (א) נישוק הציצית בקריאת שמע אינו הפסק דהוי חיוב מצוה (פרק י"ד - ט"ו) אמנם הגר"א סבר דאין מנשקים את הציצית בק"ש ואולי גרם לו קלקול בכוונה (מעשה רב חות ל"ט)
- (ב) זמן במטוס הוא כאנשי המקום שתחתיו בכל המצוות התלויות בזמן (פרק ט"ו - ו)
- (ג) מותר לענות בין הפרקים דקריאת שמע על קדושה ומי שנמצא באמצע ברכות קריאת שמע ועונה לקדושה רשאי להמשיך עם הברכות קריאת שמע כאשר הש"ץ מנגן את הקטעים שבאמצע קדושה (פרק י"ד - ג)
- (ד) בסיום ה' אלקיכם אמת ע"י הש"ץ עיין בשו"ע (ס"ח - ג) שגם בפעם הראשון אומר את תיבת אמת אמנם דעת העשרה מאמרות והגר"א שאינו אומר תיבת אמת בפעם הראשון ולמעשה המנהג כהשו"ע וחוזר ואומר אמת ב' פעמים (פרק י"ד - י"ד)

II. פסקי רב שלמה זלמן אויערבאך שהובא בספר הליכות שלמה

- (א) נאנס ולא קרא קריאת שמע וברכותיה עד אחר ארבע שעות יקראנה בברכותיה עד חצות היום (בה"ל נ"ח - ד"ס קורלס) (פרק ז - ט"ו)
- (ב) הרואה שהשעה קרובה לסוף זמן ק"ש להמג"א ראוי שיקרא קריאת שמע מיד בלא ברכותיה ויתנה שאם עיקר זמנה כהמג"א יצא בזה ידי חובת ק"ש ואם לאו הוי כקורא בתורה וקורא אח"כ בברכותיה (פרק ז - י"ג)
- (ג) מנשק התפילין בשעת ק"ש עם הרצועה של תפילין של ראש ולא ינשק את ידיו שאינו נכון לנשק היד אלא הרצועה וה"ה במזוזה לא ינשק את ידיו (ז - י"ח) אבל לא יפרוש מן הציבור אם נשקו בידי
- (ד) לא כיוון לפסוק ראשון של ק"ש חוזר ואומר בלחש אם הוא בציבור ואם ליכא מי ששומעו מותר בקול רם (מ"ב ס"ח - כ"ג) אמנם אם לא כיוון באמירת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ונזכר מיד יאמרהו שנית אבל אם נזכר רק אחר שהמשיך ואהבת אינו חוזר רק יאמר אותו במקום שנזכר ואפשר דגם זה אינו צריך מצד הדין (בה"ל ס"ח - סד"ה ולאחר) (פרק ז - ז)

III. עוד הערות

- (א) באמצע הפרק של ק"ש מותר להפסיק בשביל הפסד ממון (בה"ל ס"ו - ד"ה לו חנוס) ועיין בשיעור 819 לענין שמונה עשרה וצ"ע
- (ב) להפסיק לקדיש דהיינו לאמן יהא שמיא רבה עד עלמא מותר אפילו באמצע הפסוק ויענה אמן אחר דאמירן בעלמא אבל על תתקבל יהא שלמא עושה שלום לא יענה אמן כי אינה אלא מנהג ולקדושה יאמר רק קדוש וברוך שזהו עיקר קדושה ולא ימלוך ונקדש ושאר דברים שמוסיפן בשבת וכל זה אפילו בין הפרקים (מ"ב ס"ו - ז) ומודים צריך לומר עם הציבור ובכריעה ורק תיבות מודים אנחנו לך ולברכו מפסיקין אפילו באמצע הפרק ועונה ברוך ה' המברך לעולם ועד ובברכת התורה יענה ביהל"ו אם פוסק להתיר לשאול מפני כבוד בשר ודם ק"ו מפני כבוד הקב"ה שמע קול רעם פוסק לברך רק בין הפרקים (מ"ב י"ח)
- (ג) להפסיק לאמן - עיין ברמ"א (ס"ו - ג) דאמן אחר ברכת הקל הקדוש ואחר שומע תפלה יכול לענות משום שהוא סיום ג' ברכות הראשונות ושומע תפלה סיום האמצעיות וזה אפילו באמצע הפרק אמנם אמן בין הפרקים עיין במ"ב (כ"ג) דיש מתירים לענות אחר כל הברכות אבל ברוך הוא וברוך שמו אין לומר (מג"א קכ"ד - ט)
- (ד) ברכת יוצר וערבית אומר עם הש"ץ ולא יענה אמן אחר סיום הבוחר בעמו ישראל באהבה משום דהו הפסיק (אג"מ ה - ד - ד)
- (ה) יש להפסיק בפסוק הראשון בין ישראל לה' ובין אלקינו לה' השני כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלקינו הוא ה' אחד (אג"מ ה - ד - י"ד)
- (ו) שואל בשלום כבין הפרקים - עיין במ"ב (ס"ו - ג) כהיום שאין אנו נוהגין לשאול

בשלום בבהכ"נ ואפילו בדברי תורה אפילו בפסוקי דזמרה

(ז) גבאי הצדקה לא יאספו כסף בשעה שהם קוראים ק"ש

(ח) יש נוהגים להטות הראש כפי המחשבה לד' רוחות מזרח צפון מערב דרום למעלה ולמטה
דהוי לשש רוחות (ס"ה - ה' ומ"ב כ)

IV. דיני ק"ש

(א) מצוה לדקדק באותיותיה אמנם קראה ולא דקדק בהן יצא (ס"ז - ה) והוא שקראה
בנגינה שאינה נכונה אבל אם לא הזכיר התיבה או האות כלל בודאי לא יצא

(ב) הקדים פסוק שלא במקומו או הקדים תיבה אחת לא יצא אבל אם הקדים פרשה
לחברתה אע"פ שאינו רשאי יצא שאינו אלא תקנת חכמים שהם סדרום כך כדי לקבל
עול מלכות שמים ואח"כ יקבל עול המצות (מ"ב ס"ד - ג) ובדיעבד יצא שלא כסדרם

(ג) סיים פרשה ואינו יודע אם ראשונה או שנייה חוזר ליהיה אם שמוע ודוקא אם עדיין
לא התחיל תיבת ויאמר דאם התחיל תלינן דמסתמא אמר גם פרשה שנייה (ס"ד - ג ומ"ב שס)

(ד) היה עומד בוכתבתם ואינו יודע אם בוכתבתם שבפרשה ראשונה או שנייה רואה
שהש"ץ עומד בוכתבתם שבפרשה ראשונה יחזור לראשונה (מ"ב ס"ד - י"ה)

(ה) אין לומר ק"ש ותפלה קודם עלות השחר וגם רק בשעת הדחק מועיל מעלות השחר
(אג"מ ב - י) וסוף זמן ק"ש הוא עד שלש שעות מנץ כשיטת הגר"א והגר"ז (אג"מ ב - כ"ד)

(ו) ק"ש במקום שדלתות בית הכסא פתוחות לבית הכנסת לכאורה הוי גנאי לביהכנ"ס
וטוב לעשות אז שתי דלתות כשאפשר (אג"מ ס"ה ע"ב - ק"ד)

(ז) אין מנין להתפלל מעריב אחר צאת הכוכבים יש מתירים להתפלל קודם צאת
שיש ב' לטובתו (ל' שמתפלל במנין ב) וכדי לסמוך גאולה לתפלה (מ"ב רל"ה - י)
ויקרא ק"ש כלילה ויש שנהגו להתפלל עמהם שמ"ע וק"ש וברכותיה אחר צאת (מ"ב
י"ג) וי"א דמוטב להתפלל ערבית ביחידות ואף בשבת (בה"ל בשם הגר"א)

(ח) ק"ש מעלות השחר מותר בדיעבד רק אם הוא אנוס וגם אם לא יאמר בעלות יעבור
זמן ק"ש (נ"ה - ג) וזמנו עד שיכיר חבירו ברחוק ד' אמות

(ט) למהר לגמור ק"ש כדי להתפלל שמונה עשרה בהנ"ץ אינו נכון דלקרוא ק"ש בדקדוק
עדיף (אשי ישראל י"ג - הערה כ"ו בשם רב אלישיב)

(י) קיום המצוה דזכירת יציאת מצרים בק"ש עיין בפרי חדש (ס"ז צס"פ) דפרשת
ציצית הוי רק מדרכנן ותיקנו לאומרו זכר ליציאת מצרים ועיין בשו"ע הרב (מ"ו - ט)
דהקורא ק"ש קודם התפלה א"צ לומר פרשת ויאמר ויוצא בהזכרת יצי"מ בפסד"ז "אנכי
ה' אלקך המעלך מארץ מצרים" (אשי ישראל כ - הערה ו)

(יא) ברכות השחר קודם או אחר התפלה אם בא לבית הכנסת מאוחר מעיקר הדין
תקנו לאומרן מיד עם הקימה אף שהיום נהגו לסדרן בתפלה מ"מ אין אמירתן דוחה
תפלה בציבור (ספר תפלה כהלכתה דף קנ"ז בשם רב אלישיב וכ"כ בשם רב שיינברג)
דאפילו אלקי נשמה וברכות התורה אומרים אחריו

(יב) צריך להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו ובדיעבד יצא אבל הרהור לאו כדיבור דמי
ולא יצא כלל (מ"ב ס"ז - ו) ועיין בכף החיים (ס"ז - ז) דמי שעומד במקום בלבול וקול
רבים אם צריך להרים קולו עד שישמע לאוזניו כדי לצאת ק"ש לכתחלה ונשאר בצ"ע
ולענין אדם שמדבר ואינו שומע אפילו שאינו שומע לית לן בה (שאגת אריה ז)

(יג) לקום לתלמיד חכם בפרשה ראשונה - עיין בשו"ת שלמת חיים (מ"ח) דמותר
דהוי בכלל קבלת עול מלכות שמים וע"ע בציץ אליעזר (י"ד - י) דאין לקום דעוסק
במצוה פטור מן המצוה (אשי ישראל כ - הערה פ"ה)

(יד) עומד בברכות ק"ש או בק"ש אין להפסיק לומר פסוק ראשון של ק"ש עם הציבור
אלא יכסה עיניו ויתפלל כסדרו (מ"ב ס"ה - י"ה)